

В. М. Лазуренко

УЧНІВСЬКІ ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧІ КОНФЕРЕНЦІЇ В ШКОЛАХ ЧИГИРИНСЬКОГО РАЙОНУ

Невід'ємною складовою громадського руху на сучасному етапі духовного відродження України є історичне краєзнавство, спрямоване на відродження духовності, історичної пам'яті, формування у громадян, і передусім в учнівської молоді, любові до рідного краю, національного патріотизму, поваги до людини, відповідальності за збереження історико-культурного надбання.

В сучасних умовах розгортання краєзнавчої роботи неможливе без координації зусиль усіх зацікавлених у цій справі організацій, установ і закладів. Важливе місце в краєзнавчому процесі належить шкільним закладам освіти. Приємно відзначити усіх, для кого відродження духовності, історичної пам'яті, виховання у громадян, передусім у молоді, любові до рідного краю, почуття національного патріотизму, відповідальності за збереження історико-культурного надбання стало справжнім покликанням.

У цьому контексті особливої уваги й вдячності заслуговує досвід практичної роботи, напрацьований в школах Чигиринського району. Передусім, варті наслідування краєзнавчі традиції, започатковані в 2006 р. педагогічними колективами двох шкіл Чигиринщини: Суботівській ЗОШ I–III ступенів (директор – Мінська Оксана Іванівна) та Новоселицькій ЗОШ I–III ступенів (директор – Воскобойник Людмила Володимирівна). У цих закладах освіти за сприяння Центру культури та виховання Черкаського державного технологічного університету (ЧДТУ), за підтримки відділу освіти Чигиринської районної державної адміністрації (провідний спеціаліст райвно Петриченко Людмила Володимирівна), Суботівського відділу Національного історико-культурного заповідника "Чигирин" (старший науковий співробітник заповідника Кукса Надія Василівна), Черкаської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Суботівської філії Чигиринської централізованої бібліотечної системи (Лазуренко Євдокія Афанасіївна) започатковано проведення учнівських

науково-краєзнавчих конференцій, головною метою яких є залучення учнів до вивчення та популяризації унікальної в своєму роді історії Чигиринщини. Конференції також покликані формувати в юних краєзнавців навиків дослідницької роботи, здатності до самостійних узагальнень і висновків, вміння вести наукові дискусії. Набутий досвід удосконалюється потім під час участі в різного роду районних, обласних та всеукраїнських олімпіадах, конкурсах Малої академії наук.

Підготовка до конференцій має певну послідовність, якої дотримуються у зазначених школах. Перерахуємо їх у міру виконання: 1) науковцями, передусім ЧДТУ, спільно з директорами шкіл визначається загальна проблематика (тема) конференції; 2) наукові керівники пропонують конкретизовані теми учням для підготовки і написання учнівських історико-краєзнавчих робіт; 3) учителі школи в процесі роботи над темами надають практичну допомогу учням; 4) директор на педраді школи узгоджує дату проведення конференції та обговорює організаційні питання; 5) формування та друкування програми наукових доповідей та повідомлень на конференції; 6) проведення конференції, яким урочисте відкриття, пленарна частина, робота у секціях; урочисте підбиття підсумків та прийняття резолюції конференції; концерт художньої самодіяльності; нагородження активних учасників заходу; колективне фото на пам'ять; збір матеріалів конференції для подальшого видання збірника; фотографування кожного учасника конференції); 7) редагування науковцями ЧДТУ матеріалів збірника учнівської конференції, пошук спонсорів та видання; 8) урочисте вручення кожному учаснику конференції виданого збірника.

Більш конкретно процес підготовки та проведення учнівських конференцій можна простежити на прикладі Суботівської ЗОШ І – ІІІ ступенів. Вперше історико-краєзнавча учнівська конференція була проведена 12 травня 2006 р. і носила назву “Суботів: минуле і сучасність”. Учасники конференції – учні Суботівської школи. Відбулося пленарне засідання і робота в трьох секціях. На початку конференції було оголошено привітання учасникам заходу від ректора ЧДТУ, доктора технічних наук, професора, заслуженого працівника народної освіти України, депутата Черкаської обласної ради Ю.Г. Леги та заступника голови Чигиринської районної державної адміністрації з гуманітарних питань С.А. Коцуренка.

В рамках конференції відбувся крутий стіл на тему “Чигиринщина: історія і сучасність”, на якому виступили науковці, краєзнавці, вчителі. Так, доповідь кандидата історичних наук, доцента В.М. Лазуренка присвячувалася висвітленню основних віх історичного розвитку Чигиринщини в контексті українського державотворення. Доповідь доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії України ЧДГУ М.І. Бушина присвячувалася видатним людям Черкащини 1941–1945 рр., які проживали та й нині продовжують розбудовувати і прославляти Шевченків край, знаного краєзнавця Н.В. Кукси – минулому та сьогоднішню Церкви Святого Пророка Іллі в Суботіві.

В ході конференції працювали три секції: “Історія Суботова від найдавніших часів до середини XVII ст.”, “Суботів в часи Української національної революції середини XVII ст.”, “Видатні постаті села Суботів”, роботою яких керували науковці: доктор історичних наук професор М.І. Бушин, кандидати історичних наук, доценти І.Ю. Мащенко, В.М. Лазуренко, А.І. Лисенко, Ю.М. Вовкотруб, аспірант Є.М. Стрижак. З історико-краєзнавчими повідомленнями виступили 18 учнів школи. На конференції були присутні працівники Чигиринського райвію Н.М. Шевчук (керівник методоб'єднання

Учасники Першої історико-краєзнавчої конференції “Чигиринщина в історії України”, присвячена історії села Суботів. Травень 2006 р.

вчителів-істориків району) та Л.В. Петриченко (провідний спеціаліст райвно).

Почесним гостем конференції була Т.П. Горб-Дубова – дочка керівника партизанського загону у роки Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 рр., колишнього випускника Суботівської школи Петра Антоновича Дубового.

Інформаційне забезпечення заходу здійснювали С.І. Немилюшова – директор програм телебачення Черкаської обласної державної телерадіокомпанії “Рось”, В.О. Пономаренко – старший редактор редакції обласного радіо, кореспондент обласної газети “Черкаський край”, Н.І. Лебеденко – кореспондент районної газети “Чигиринські вісті”.

В перерві, після пленарного засідання, відбувся концерт лауреатів багатьох міжнародних, всеукраїнських та обласних пісенних конкурсів, учасників відбіркового туру пісенного конкурсу “Євробачення – 2006” студентів ЧДТУ Любові Тройчук та Олександра Марікуци, а також виступ магістранта Київського національного економічного університету Ігоря Мороза. В день конференції учасники та гості заходу ознайомилися з відкритим у школі постійно діючим фотокуточком “Видатні випускники Суботівської школи” та організованої виставки картин знаного місцевого художника О.Г. Пушкаря у бібліотеці освітнього закладу.

За підсумками конференції прийнято рішення опублікувати учнівські історико-краєзнавчі роботи окремим збірником та провести Другу історико-краєзнавчу учнівську конференцію на початку 2008 р. Рішення конференції було виконано, збірник робіт конференції за фінансової підтримки В.М. Лазуренка опубліковано [1], урочисто вручено кожному учаснику конференції та передано у бібліотеки Черкащини та провідні бібліотеки України.

Виконуючи резолюцію першої конференції, 31 січня 2008 р. в Суботівській школі відбулась Друга історико-краєзнавча учнівська конференція “Чигиринщина в історії України”, присвячена подіям Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. на Чигиринщині. Присммно відзначити, що участь у роботі цієї конференції взяли провідні науковці НІКЗ “Чигирин”, учні Медведівської ЗОШ I – III ступенів, науковці ЧДТУ, вчителі Суботівської школи, краєзнавці, діти війни – жителі села Суботів, ветерани Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. Відбулося пленарне засідання і робота в трьох секціях.

В рамках конференції відбувся круглий стіл на тему “Велика Вітчизняна війна 1941–1945 років: проблеми сучасного висвіт-

лення". Під час роботи круглого столу виступили: кандидати історичних наук, доценти В. М. Лазуренко з доповіддю "Події періоду Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. на Чигиринщині"; Ю. М. Вовкотруб з співповіддю "Висвітлення подій Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 рр. в історико-краєзнавчих дослідженнях науковців Черкаського державного технологічного університету"; директор Суботівської школи, краєзнавець О. І. Мінська з співповіддю "Терорико-патріотичне виховання учнів засобами історичного краєзнавства"; старший науковий співробітник НІКЗ "Чигирин", краєзнавець Н. В. Кукса з співповіддю "Окупаційний режим на Чигиринщині (серпень 1941 – січень 1944 рр.) – архівні документи свідчать..." [2].

У ході конференції працювало три учнівські секції: "Життя населення Чигиринського краю за нацистського окупаційного режиму"; "Форми Руху опору цивільного населення Чигиринщини окупаційній владі"; "Увічнення пам'яті учасників подій Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр." З історико-краєзнавчими повідомленнями виступило 17 учнів школи. 11 тем у своїх виступах розкрили співробітники НІКЗ "Чигирин", вчителі школи, ветерани. У роботі конференції взяв участь та виступив Благодійний Чигиринського благочиння, настоятель храму Святого Пророка Іллі села Суботів ієрей Володимир Гладковський.

Учасники та гості конференції ознайомилися з відкритою в день конференції у холі Суботівської школи виставкою "Нагороди Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. (з фондів НІКЗ "Чигирин)". В день конференції у бібліотеці школи організована виставка літератури, присвячена подіям Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. (директор бібліотеки – Бевзенко К. П.). За підсумками конференції прийнято рішення опублікувати історико-краєзнавчі роботи окремим збірником (що і було зроблено через місяць після конференції [3]) та заплановано провести Третю історико-краєзнавчу учнівську конференцію у Суботіві восени 2008 р.

Патріотично-краєзнавчу естафету проведення історико-краєзнавчих учнівських конференцій, започатковану у Суботівській школі, підхопили педагогічні працівники Новоселицької школи. Ініціатором і натхненником конференції виступив патріот рідної землі, сільський голова села Новоселиця Іван Якович Кедря. Конференція відбулася 21 лютого 2007 р. і присвячувалася минулому і сучасному села Новоселиця. Учасники конференції – учні Новоселицької загальноосвітньої школи. Відбулося пленарне засідання і робота в

трьох секціях. Відкрив конференцію Новоселицький сільський голова І.Я. Кедря. Він зокрема зазначив: "Патріотизм починається не у високих коридорах, а за шкільною партою. Формування, виховання, а, може, закладання перших цеглинок міцного фундаменту, на якому виростають і виховуються всі, відбувається у сільській школі. І я вважаю, що звідси починався і починається патріотизм. Мета нашої конференції – започаткувати, а не одноразово провести такий захід. Започаткувати грандіозну роботу, яка сприятиме вихованню учнів у душі глибокої поваги і любові до рідної землі, до України" [4, 5].

Із привітанням до учасників конференції, гостей та запрошених звернувся також начальник відділу освіти Чигиринської РДА В.В. Півторак.

В рамках конференції був проведений круглий стіл на тему "Регіональне краєзнавство – крок у нове тисячоліття". Працювали три секції ("Село Новоселиця: історія і сучасність", "Видатні особистості – уродженці села Новоселиця", "Пам'ятки історії та культури на території села Новоселиця") Із історико-краєзнавчими доповідями виступило 10 учнів школи.

В перерві, після закінчення роботи круглого столу, відбувся невеликий пісенний концерт, підготовлений учнями Новоселицької школи, а також учасники та гості конференції ознайомилися з відкритим в день конференції у стінах школи історико-етнографічним музеєм села Новоселиця. У холі школи було зроблено фотовиставку скульптур відомого уродженця села Новоселиця О.В. Кедрі та книжкова виставка історико-краєзнавчої літератури з історії Черкаського краю.

Започатковані традиції проведення учнівських науково-краєзнавчих конференцій в Чигиринському районі набули подальшого розвитку. 21 грудня 2010 р. відбулася в Суботівській школі відбулася вже Четверта учнівська історико-краєзнавча конференція, присвячена історії шкільної освіти краю. Її особливістю стало те, що в ній разом з учнями місцевої школи та інших навчальних закладів Чигиринського району взяли участь науковці з Черкас та національного історико-культурного заповідника "Чигирин", ветерани педагогічної праці. Радо зустріли в школі своїх випускників минулих років: І.І. Гретченка – депутата обласної ради, О.Д. Жалдак – голову обкому профспілки працівників освіти та науки, кандидата історичних наук, доцента В.М. Лазуренка.

На пленарному та секційних засіданнях йшлося про історію шкіл Чигиринщини, висвітлювалося життя і діяльність відомих педагогів

Суботівської та інших шкіл району. Відрадно, що юні дослідники, готуючи свої виступи, використовували не тільки матеріали архівів та наукової літератури, а й спогади своїх земляків старшого віку.

Директор навчально-наукового інституту історії і філософії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, голова обласної організації Національної спілки краєзнавців України В.М. Мельниченко зазначив, що такі конференції мають не тільки пізнавальне, а й велике виховне значення, оскільки досліджуючи минуле рідного краю і спілкуючись з безпосередніми її учасниками, діти відчувають свою причетність до історії і відповідальність за долю своєї малої батьківщини і держави.

Все вищезазначене підтверджує, що у двох школах Чигиринщини започатковано актуальний для сьогодення шкільний краєзнавчий виховний патріотичний рух, формою якого є проведення історико-краєзнавчих учнівських конференцій, із залученням до їх роботи науковців вищих навчальних закладів Черкащини.

Відрадно, що такі форми роботи практикуються також у Кам'янському районі, Смілі, школах Черкас.

Ми з вами, як ніхто інший, глибоко розуміємо, що справа розвитку шкільного краєзнавства у різних формах його прояву – це справа величезної державної ваги, справа всіх, хто щиро вболіває за долю України – її минуле, сьогодення і майбутнє. Нам дуже приємно відзначити всіх тих, для кого відродження духовності, історичної пам'яті, виховання у громадян, передусім у молоді, любові до рідного краю, почуття національного патріотизму, відповідальності за збереження історико-культурного надбання стало справжнім покликанням.

1. Чигиринщина в історії України. Збірник 1. Суботів: минуле і сучасність. Матеріали Першої історико-краєзнавчої учнівської конференції /за заг. ред. доц. В.М. Лазуренка. – Черкаси, 2006. – 120 с.
2. Черняк В. "Сучасні краєзнавці – спадкоємці нашого роду" // Земля Черкаська. – 2008. – 15 лютого. – № 8 (828). – С. 3
3. Чигиринщина в історії України. Збірник 2. Чигиринщина в роки Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. Матеріали Другої історико-краєзнавчої учнівської конференції /за заг. ред. доц. В.М. Лазуренка. – Черкаси, 2008. – 192 с.
4. Село Новоселиця: історія і сучасність. Матеріали Першої історико-краєзнавчої учнівської конференції Новоселицької ЗОШ I–II ступенів Чигиринського району Черкаської області /за ред. доц. В.М. Лазуренка. – Черкаси, 2007. – 76 с.